

UNDER DANNEBROG

MARINEFORENINGENS MEDLEMSBLAD

2. AARGANG

REDAKTØR: KAPTAJN H. EWALD

HÆFTE I

AARSABONNEMENT 3 KR.

UDGIVER: MARINEFORENINGEN
EKSPEDITION: FORENINGENS KONTOR, CHR. IX.'S GADE 5¹
ANNONCEEKSPEDITION: STEINS-VEJ 3¹ VALBY

ENKELTE NUMRE 25 ØRE

VERDENSKRIGEN TIL SØS

Man kan med Sandhed sige, at det er en Verdenskrig!
Af krigsførende Flaader:

Englands,
Frankrigs,
Ruslands og
Japans paa den ene Side,
Tysklands,
Østerrigs og
Tyrkiets paa den anden.

Syv Flaader indviklede i samme Krig! Og der kan komme flere!

— »Men der sker jo ikke noget til Søs,« siger Folk.

Dette kan ikke med Rette siges, selv om man ikke dagligen kan læse om Kampe og deres skiftende Resultater som i Landkrigen. Der foregaar dog en uafbrudt Virksomhed.

— »Men Hovedkampen? Hvorfor kommer der ikke et afgørende Søslog?«

Man arrangerer ikke Søslog for at more og adsprede Publikum. Det afgørende Søslog kommer, naar Forholdene gør det tvingende nødvendigt. Næppe et Øjeblik før, skønt det vel ikke er helt utænkeligt, at Tilfældet her kan spille ind som overalt i Livet. Man sætter ikke med Vilje de kolossale Værdier, der her er Tale om, ind uden Nødvendighed, og det maa ikke glemmes, at der bagved disse Værdier staar Interesser af en rent ud æventyrlig Størrelse, der vilde blive satte i Fare, naar en af Hovedflaaderne led betydeligt Afbræk — ligemeget til hvilken Side Vægtskaalen sank.

Den nuværende Søkrig kan siges at være karakteriseret ved følgende Hovedtræk:

- 1) »fleet in being«-Princippets Gennemførelse.
- 2) Anvendelsen af Søminer i hidtil ukendt Grad.
- 3) Søkrigen mod Fjendens Handel gennemført over hele Verden.

4) Ændring i Principperne for den neutrale Handel paa Søn.

Lad os se lidt nærmere paa disse fire Punkter, hvert for sig.

1) »FLEET IN BEING«-PRINCIPPET.

Det er vanskeligt at oversætte dette Udtryk korrekt, endog vanskeligt at give en kort, men fyldig Forklaring af det. Skulde jeg gøre dette sidste, vilde jeg sige: det udtrykker, at en eksisterende, kampberedt Flaade er af saa stor Værdi, at selve dens Eksistens og Muligheden af dens Indgriben lægger Baand paa Fjendens Optræden til Søs og paa alle de Operationer til Lands, der i større eller mindre Grad er afhængige af, hvem der har Magten paa Søn.

Den eksisterende, kampberedte Flaade er en Trudsel —

og det ikke alene den overlegne Flaade. Ogsaa den i Tal underlegne Flaade danner en alvorlig Trudsel, fordi den overlegne jo ikke altid optræder samlet i sin fulde Styrke, saa at den i og for sig underlegne Flaade kan koncentrere sig paa saadan Maade, at den *lokalt* bliver overlegen.

Men den underlegne Flaade bliver en Trudsel, ogsaa fordi der er noget, der hedder Krigslykke, — det har der jo altid været, og den har mange Gange spillet ind i langt højere Grad, end det staar klart for den almindelige Bevidsthed. Navnlig paa Søn er Forholdene af en saadan Natur, at Krigslykken kan gøre sig gældende. Taage, Mørke, Storm og Snetykning, tilfældige Konstellationer af de forskellige Forhold kan give Chancer for den svagere Part, som den overlegne maa regne med, og navnlig gives der Forhold paa Søn — som f. Eks. under Overførelsen af større Troppemasser — der er af en saa prekær Art, at der er meget, der kan tilskynde den svagere Part til at gaa paa, og hvor et dristigt Angreb af selv en forholdsvis ringe Modstander kan fremkalde forfærdelige Tab.

Det er ganske mærkeligt, saa konsekvent »fleet in being«-Princippet gennemføres — ikke ifølge Aftale, men i Kraft af en sund og naturlig Opfattelse af Problemet: Balance mellem Risiko og mulig Gevinst.

Den engelske Flaade har blokeret Vesterhavet og Østersøen. Al tysk Søhandel er umulig i Vesterhavet, og i Østersøen kun mulig mellem Tyskland og de skandinaviske Lande — og den er kun ringe. Den tyske oversøiske Handel er efterhaanden næsten helt lammet.

Naar hertil føjes, at Tysklands Handel over Land er indskrænket til Handel med Danmark, Holland, Schweiz, Italien og Østerrig, og at denne Handel er i en meget betydelig Grad indskrænket for de 4 førstnævnte neutrale Landes Vedkommende ved Forbud af forskellig Art, saa kan man vistnok sige, at den tyske Handel er underkastet en Kvælningsproces, der, hvis den skal vare længe, vil suge Marv og Kraft fra det mægtige Rige.

Naar England opnaar dette alene ved Hjælp af den ældre og mindre værdifulde Del af sin Flaade og tilmed ved Siden heraf har kunnet sikre alle sine Troppetransporter til Frankrig og Belgien og fra Kanada med flere Steder, samtidig med at holde sin egentlige Kampflaade »in being«, saa synes der ikke at være nogen rimelig Grund til at udsætte denne for den Risiko, som Forholdene paa Søn paa Grund af Søminer, Undervandsbaade og den før omtalte Krigslykke fører med sig, selv for den mest overlegne.

England holder sin forholdsvis saa overlegne Kampflaade i Sikkerhed, saa godt som den kan, for at dens Tilstedeværelse kan hænge som en stadig Trudsel over Hovedet paa Modstanderne. Herved udøver den en »moralisk Virkning«, der er af den allerstørste Betydning.

Den franske Flaade har aabenbart overtaget de Allieredes Opgaver i Middelhavet, støttet af nogle engelske Skibe. Den

holder den østerrigske Flaade — om ikke indespærret — saa dog saaledes i Skak, at den ikke kommer udenfor sine egne Farvande, og den blokerer disse, saa at den østerrigske Søhandel maa anses for standset.

Det samme kan siges med Hensyn til Tyrkiet, og den fransk-engliske Flaade har tilmed sikret Tilførselen af Hjelptropper fra Indien, saa at denne er gaaet ganske uforstyrret for sig.

Den opfylder herved de Opgaver, som Øjeblikket stiller til den, og holder sig forøvrigt »in being«, indtil Forholdene maatte udvikle sig paa en saadan Maade, at den bliver nødt til at gribe Sagerne anderledes an.

Den russiske Flaade i Østersøen er sin Modstander her underlegen. Den kan ikke forhindre Tyskernes Østersøhandel, saaledes som Englænderne forhindrer deres Handel over Vesterhavet, men i alt væsentligt er den tyske Østersøhandel jo — som før nævnt — blokeret i Vesterhavet. Den russiske Flaades Eksistens og Muligheden for, at den dog trods sin Underlegenhed kan gribe ind, forhindrer den tyske Flaade — og maaske tillige den tyske Hær — i Foretagender, som muligen vilde være sat i Gang, dersom den russiske »fleet in being« ikke eksisterede.

Ved sin blotte Tilstedeværelse tvinger den russiske Flaade — trods sin Underlegenhed — Tyskland til at holde en betydelig Del af sin Flaade i Østersøen og svækker herved den Sømagt, som Tyskland ellers vilde kunne samle i Vesterhavet, og selv om Kieler-Kanalen gør det muligt for Tyskland i paakommende Tilfælde at drage noget af sin Østersøflaade til Vesterhavet, vil det dog aldrig blotte Østersøen helt, saalænge den russiske Flaade eksisterer.

I Sortehavet virker den russiske Sortehavsflaade mod den tyrkiske. Hvad der her foregaar, staar noget uklart. Men det kan sættes udenfor al Tvivl, at den russiske Flaade støtter den russiske Kaukasus-Hærs Operationer mod Tyrkerne.

Den japanske Flaade har utvivlsomt overtaget Varetagelsen af Ententemagternes Interesser i det store Ocean med tilgrænsende Farvande, saa at de allierede Magters Flaader kan ofre sig for de i de respektive hjemlige Farvande foreliggende Opgaver.

Den danner tillige en mægtig Reserve, som i paakommende Tilfælde kan møde, hvor Forholdene gør det nødvendigt. Denne Reserve »in being« maa ikke glemmes, naar der er Tale om, hvad der kan ske i Fremtiden paa Søen. Foreløbig har Tilstedeværelsen af denne japanske »fleet in being« utvivlsomt været medvirkende til de forenede amerikanske Fristaters Medgørlighed overfor England, idet dog her tillige andre mægtige Faktorer har gjort sig gældende.

Vi kommer nu til Modpartens Flaader.

Den tyske Flaade har ikke kunnet opretholde den tyske Søhandel, omend det varede længere, end man havde troet, inden Engelskrydsere fik Bugt med de tyske Krydsere paa de fjærne Have. Den tyske Flaade optræder særlig typisk som »fleet in being«. Skønt den er den engelske Flaade underlegen, er den dog saavel i Antal som med Hensyn til Materiellets Værdi og Personellets Dygtighed af en saadan Kampværdi, at den overlegne engelske Flaade maa regne med den — ja indrette hele sin Optræden i Overensstemmelse med det Faktum, at den tyske Flaade eksisterer og ligger kampberedt i saa koncentrerede Stilling, at den i et givet Øjeblik kan sættes ind. Dette binder den engelske Flaade til ogsaa at holde sig kampberedt i de hjemlige Farvande med saa stor Styrke, at den, hvad Øjeblik det skal være, kan optræde mod den tyske med overlegen Kraft. Det er af største Interesse at se, hvorledes Kraft i dette Tilfælde binder Kraft, ja hvorledes underlegen Kraft binder en Kraft, der er den selv saa meget overlegen, at Udsigt til Held med en vis rimelig Vished er paa den overlegne Side.

Den østerrigske Flaade optræder paa lignende Maade overfor sin Modstander i Middelhavet som den russiske Flaade overfor den tyske i Østersøen. Det vil sige, den

holder sig paa sine Enemærker og udsætter sig ikke for et Sammenstød med sin overlegne Modstander, der kunde — og efter al Sandsynlighed vilde — svække den i en saadan Grad, at den ikke kunde udfylde sin Hovedopgave: at beskytte egne Havne og Kyster, samtidig med at den ved sin Tilstedeværelse og Kampberedthed danner en Faktor, som dens Modstandere er nødt til at regne med.

Den tyrkiske Flaade holder sig indenfor Dardanellerne og i Sortehavet. Den er uden større Kampværdi, naar undtages de to tyske Krydsere, som i Krigens Begyndelse blev tvungne til at søge Ly i de tyrkiske Farvande og derefter indgik i den tyrkiske Flaade. Det stærkeste af de to Skibe — som i sin Tid hed »Goeben« — er nu under Reparation efter Sammenstød med den russiske Sortehavsflaade og siges at have lidt saa megen Skade, at det vil være ca. tre Maaneder, inden det igen kan være klar til Kamp.

2) ANVENDELSEN AF SØMINER.

Siden Søminen i den nordamerikanske Frihedskrig indtraadte i de praktisk anvendelige Søkrigsmidlers Række, har den i større og større Grad hævdet sin Betydning som et Søkrigsmiddel af effektiv Art.

I den russisk-japanske Krig 1904—05 spillede Søminen en stor Rolle; men i den nuværende Krig er den bleven anvendt som aldrig før.

Medens det nemlig tidligere var anset som en Selvfølge, at Søminer kun anvendtes overfor Modpartens Krigsmagt, er den for første Gang i denne Krig bleven anvendt mod Modpartens Handelstrafik.

I Krigens Begyndelse blev der fra tysk Side udlagt Søminer i stort Antal ud for Themsens og Tynes Munding og andre Steder, hvor Trafik til og fra engelske Havnesteder i særlig Grad foregik. Mange Handelsdampere er bleven Ofre for disse Miner — i Nordsøen vel omtrent 100.

Jeg skal ikke her komme ind paa Spørgsmaalet om det berettigede ved en saadan Anvendelse af Søminer, kun pege paa den uhyre Betydning deraf. Medens Anholdelse og Opbringelse af Handelsskibe ved Krigsskibe altid har fundet Sted efter visse af de forskellige Magter anerkendte Regler, er det noget ganske nyt at lade dem gaa til Bunds med Besætning og Ladning, naar de besejler et Farvand, hvor de uden at ane det støder paa en Sømine.

Ved Opbringelse vil dog Besætningens Liv blive sparet og Ladningen helt eller delvis frigivet efter en nærmere Undersøgelse. Søminen spørger ikke om Ret eller Uret, den eksploderer ved Berøring og ødelægger Skib, Ladning og Besætning uden Skaansel. Den repræsenterer Hensynsløshedens Maksimum.

Efter de hidtil gældende Regler for Blokader skal denne være effektiv. Det vil sige, den skal gælde for et vist bestemt Omraade, der skal være effektivt behersket af den blokerende Sømagt. De blokerende Skibe skal overvaage den blokerede Strækning saaledes, at intet Skib kan slippe gennem Blokadelinien uden at blive advaret og eventuelt anholdt. Selv om det er anerkendt som berettiget Krigsbrug at anvende Søminer til Forsvar af visse Farvande og vel ogsaa til Støtte af en effektiv Blokade af fjendtlige Farvande, saa er der jo et uhyre langt Skridt til at anvende Søminer paa Steder, der ikke overvaages af Skibe, der kan advare Handelsskibene imod dem, at lade dem virke mod ethvert Skib, der støder paa dem, lige meget om det er et fjendtligt Krigsskib eller et Krigsskib af egen Flaade, et Handelsskib, som tilhører Fjenden, eller et ganske uskyldigt neutralt Skib — ja et Passagerskib, fyldt med sagesløse Personer og vel endog Kvinder og Børn.

I tidligere Krige har man — navnlig efter Krigens Opbør — hørt om, at fredelige Skibe er gaaet til Grunde ved Sammenstød med Søminer, der ikke er blevne opfiskede, eller er drevne bort fra deres Plads. Men dette betragtedes som en Ulykke, en uafvendelig Hændelse, som der blev gjort alt for at undgaa. Nu lægges der Søminer ud i den bestemte Hensigt at ødelægge Handelsdampere, lige meget

om de er fjendtlige eller neutrale, lige meget om de fører Krigskontrabande eller neutral Last, lige meget om det gaar ud over Kvinder og Børn eller ej.

Denne Anvendelse af Søminer vil — mere end noget andet — karakterisere den nuværende Verdenskrig som den hensynsløseste Krig, der nogensinde har fundet Sted.

At der efter Krigens Afslutning vil blive ført Forhandlinger paa Kongresser og Konferencer, i Foreninger og i Pressen, mellem Diplomater og Handelskorporationer o. s. v. o. s. v., for at søge etableret Regler, der kan holde Søkrigen indenfor rimelige og menneskelige Grænser, er uden for Tvivl. Man maa haabe, at der kommer et Resultat ud heraf. Og man skulde tro, at hvad der er passeret i den nuværende Krig kunde bringe Vedkommende til at indse, at nu er det nødvendigt at gøre noget virkelig, at opstille Regler, som skal respekteres.

De i Haag vedtagne Bestemmelser har jo adskillige Paragraffer, der omhandler Brugen af Søminer i Krig, og som gaar ud paa at holde denne indenfor rimelige Grænser. Men disse Bestemmelser aabnede en Udvej for den eller dem, som vilde gaa uden om dem, idet de kun skulde være obligatoriske, naar alle de i Krigen deltagende Magter havde godkendt dem. Dette var endnu ikke sket, da Krigen udbrød, og den absolute Forpligtelse til at følge Bestemmelsen forelaa altsaa ikke.

Krigen kom maaske overraskende; maaske gik man ud fra, at selv om Haagerbestemmelserne ikke retslig set var kategorisk bindende, saa vilde de Magter, som havde deltaget i deres Udarbejdelse, dog føle sig moralsk forpligtede til at følge dem — i alt Fald i Hovedtrækkene.

Dette er ikke sket. Mulige Forhaabninger i den Retning er bleven skuffede. Denne Krig vil bevise Fremtiden, at det er nødvendigt straks eller snarest muligt at faa slige Bestemmelser ratificerede, og at »Smuthuller« bør undgaas.

Man har kaldt denne Krig for »en Krig imod Krigen«. Man skulde tro, at de Ofre, den har krævet og endnu vil kræve, den Hensynsløshed i Krigsførelsen, som har fundet Sted, de frygtelige Følger, som Krigen vil medføre, vil bringe det til at staa klart for de fleste, at der bør gøres, hvad der er menneskelig muligt, for at opstille Regler for rimeligt Krigsbrug og tvinge Overholdelsen af dem igennem.

Mere tør man vel ædrueligvis ikke haabe, men noget saadant *maa* ske.

3) Søkrigen mod Fjendens Handel er i denne Krig bleven gennemført som aldrig før.

Ofte har man i Historien set store Anstrængelser i saa Henseende, men i Sejskibenes Tid var det ikke muligt at gennemføre Farvande saaledes som nu, og Kombinationen England—Japan i Forbindelse med Udviklingen af hurtige Krydsere har gjort det muligt at gennemkrydse Verdenshavene efter en Maalestok, som hidtil var ukendt.

Det vakte almindelig Forbavselse, at de tyske Krydsere kunde klare sig saa længe, som de gjorde, at de kunde forsyne sig selv med Proviant og Kul og alle Fornødenheder fra erobrede Handelsskibe, og de har tilføjet den engelske Handel store Tab; men de tilsvarende Tab paa tysk Side var i Krigens Begyndelse ganske kolossale. De direkte Tab aftog naturligvis i samme Forhold, som den tyske Søhandel blev indskrænket, men den indirekte Virkning af den mod Søhandelen iværksatte Kvælningsproces er slet ikke til at udmaale. Man tænke sig kun Hamborgs og de andre store Havnes Søhandel ganske standset! Hvad *det* betyder i Penge og i Livsfornødenheder, kan man kun danne sig et løst Skøn over — et Skøn, der vistnok oftest vil være langt under Virkeligheden.

Der burde en handelskyndig Mand til at udtale sig om dette Forhold, der vilde kunne danne Grundlag for en meget interessant Artikel. Jeg har ved Betragtningerne over denne Søkrigs særlige Karakter maattet standse ved dette Punkt, men jeg tror det rigtigst at overlade det til en med Handelsforhold mere kyndig Pen at uddybe det nærmere.

4) Principperne for den neutrale Handel paa Søen synes underkastede Forvandlingens Lov i en hidtil ukendt Grad under denne Krig.

At privat Ejendom i privat Skib anses for at være ukrænkelig, naar den ikke kan henregnes under Begrebet Krigskontrabande, har i lange Tider været anset som gældende Folkeret — ganske særligt, naar det var neutral Ejendom i neutralt Skib. Men ogsaa privat Ejendom i et Skib, der sejler under fjendtligt Flag — stadig bortset fra Krigskontrabande — har man principmæssig anset for fredlyst, særligt naar det var neutral Ejendom.

Efter hidtil gældende Folkeret skal en Blokade være effektiv for at være gyldig, det vil sige, den skal gælde en bestemt Kyststrækning, og denne skal saa effektivt bevogtes, at intet Skib kan slippe ubemærket gennem Blokadelinien.

Begrebet, betinget Krigskontrabande har vel tidligere været kendt, idet man herved forstod Sager, som, selv om de ikke direkte kunde anvendes i Krigen, var anvendelige til Forarbejdelse af Krigsmateriel eller paa anden Maade kunde komme en krigsførende Magt til Gode.

Nu udvides Begrebet: betinget Krigskontrabande til saa at sige alt. Det nævnes undertiden paa en saa elastisk Maade, at det kan fortolkes ret vilkaarligt.

Visitationsretten ∴ Retten for en krigsførende Magts Flaade til paa internationalt Søterritorium at visitere et Skib for at forvise sig om, at det ikke fører Krigskontrabande ombord og ikke er bestemt til fjendtligt Lands Havn, gennemføres med hidtil ukendt Energi, men ikke nok hermed: paa den blotte Mistanke om eller alene paa Basis af den Mulighed, at Skibspapirerne kan være urigtige, opbringes Skibe under neutralt Flag og beordres i Havn til Undersøgelse. Ja, det er jo som bekendt hændet, at et et dansk Skib, lastet med islandske Heste, kommende fra Reykjavik (dansk Havn) og bestemt til dansk Havn, er bleven beordret til engelsk Havn og har maattet losse sin Ladning. Nu er ganske vist Heste »egnede til Krigsbrug« at regne som betinget Kontrabande. Men er islandske Heste egnede til Krigsbrug? Og i Danmark er der jo — og var paa det paagældende Tidspunkt — Forbud mod Udførsel af Heste, saa de kunde ikke komme Tyskland til Gode, selv om man vilde kalde dem for egnede til Krigsbrug.

De omhandlede Heste er jo bleve frigivne, og dermed synes Sagen i Realiteten afgjort paa heldig og rimelig Maade; men der er, saa vidt vides, ikke fra engelsk Side udtalt nogen Beklagelse af det forefaldne, saa at det principmæssigt berettigede i den skete Visitation og Opbringelse synes at blive hævdet — og det er en *meget* vidtgaende Fortolkning!

Det er ogsaa en meget vidtgaende Fortolkning af Begrebet Blokade, om det fra engelsk Side skulde paastaas, at den engelske Flaade blokerer hele Nordsøen, og derigennem baade Kattegat og Østersøen, saa at den vidtgaende Visitation er en Følge af Blokadeforholdene.

Jeg mærker ogsaa for dette Punkts Vedkommende, at det er et saa omfattende Felt, jeg er kommen ind paa, at det ikke lader sig udtømmende behandle i Korthed. Ogsaa denne Sag fortjente en Behandling for sig.

Jeg skulde jo imidlertid kun pege paa dette Spørgsmaal for derigennem at karakterisere den nuværende Krig som den, der føres saa energisk og hensynsløst som ingen Krig før denne. Som et slaaende Bevis herfor skal jeg endnu kun dvæle ved følgende:

Hvor vanskeligt det end monne være at enes om Grænserne for Visitations- og Opbringelsesretten, én Ting kan dog slaas fast: at Skibet skal undersøges og Besætningens Liv spares. Men at bekriige Fjendens Handel ved at lade Undervandsbaade sende Handelsskibe til Bunds med Besætning og det hele, det er udover Toppunktet af hensynsløs Krigsførelse — og dette berettes jo at være sket. Det kan sættes ved Siden af Benyttelsen af Søminer mod Handelsskibe, hvorom forud er talt.

Man kan formentlig sige, at naar saadant kan passere, saa er der egentlig ikke mere Tale om folkeretlige Principper for Søkrigsførelsen og altsaa heller ikke om, at disse Principper er undergaaede en Ændring. De er ganske simpelt — uændrede — kastet overbord, og tilbage er der kun: den Stærkeres Ret. Denne bringes til Udførelse alene efter den Stærkeres Fortolkning, og denne Fortolkning tager kun Hensyn til, hvad der, direkte eller indirekte, passer i den Stærkeres Kram.

Er vi virkelig naaet saa vidt? Kan man virkelig sige dette?

Jeg kan kun svare: det synes saa.

Men det vilde da være et ret forbløffende Resultat af vor Tids saa meget udskregne Kultur. Man skulde jo dog være berettiget til at gaa ud fra, at virkelig høj Kultur maa føre til — om ikke Afskaffelse af Krig, saa dog — en Krigsførelse, som i mest mulig Grad tager humane og rimelige Hensyn. Der er jo heller ingen Tvivl om, at Be-

stræbelserne i de sidste Par Menneskealdre er gaaet i den Retning.

Vi staar vistnok her overfor en Gaade, og jeg skal vel vogte mig for at søge at raade den!

Men lad mig dog pege paa en Mulighed. Skulde monstro ikke den anspændte Stræben efter Kultur have ført med sig en vis Afslappelse af gode gamle, hæderværdige Principper som f. Eks. Selvbeherskelse, rimelige Grænser m. m.? Og skulde monstro ikke den med den anspændte Stræben efter højere og højere Kultur følgende Nervøsitet have haft uheldige Følgesvende i sit Køl vand — saaledes f. Eks. en vis sjælelig Slaphed og Sløjhed, som, naar Forholdene tvinger til Handling, afløses af overdreven Energi og dermed følgende Hensynsløshed og Mangel paa Evne til at drage rimelige Grænser?

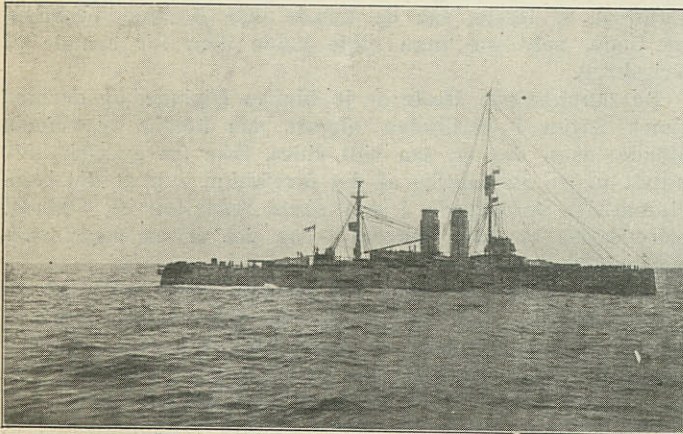
Jeg spørger kun — og peger kun.

CHR. G. MIDDELBOE,
Kontreadmiral u. T.

DA »OSCAR II« BLEV STOPPET AF EN ENGELSK KRYDSER

Efter en lykkelig og god Rejse over Atlanten var vi Lørdag den 24. Oktober omtrent tværs af Færøerne; Kursen var, grundet paa Minefaren i Nordsøen, sat norden om Sjetlandsøerne; i Tankerne havde vi saa smaat regnet ud, hvornaar vi kunde være hjemme. Paa Krigen tænkte vi jo ikke ret meget. Kun om Natten, naar vi fik de forskellige modstridende Telegrammer, henholdsvis fra Poldhu og Norddeich, kunde der blive en ret livlig Disput for eller imod Sandsynligheden af Telegrammernes Indhold. I Kahytten var en Del tyske Passagerer, væsentlig hjemkaldte Konsuler, den østrigske Gesandt med Stab fra Tokio, et Par Læger og Købmænd, alle forsynede med Pas; de maatte jo regne med Muligheden af, at vi blev stoppede af en

engelsk Orlogsmænd, og da gjaldt det om at have Papirerne i Orden. Vi havde saa smaat begyndt at tro, at vi ingen Orlogsmænd vilde træffe; de laa nok længere syd paa, mente vi; men pludselig saa vi Røgen og Skroget af et stort Skib langt borte i Syd. Passagererne stimlede sammen ved Lønningen, Kikkerterne kom frem — Tyskerne blev ivrige — kom tilfældigvis en af Besætningen forbi, overdængedes han med Spørgsmaal. »Tror De, at det er et Krigsskib?« »Kommer det nærmere?« »Hvad vil de gøre os, dersom de kommer ombord?« »Vil de stoppe os?« »Tror De, at det er et engelsk Krigsskib?« o. s. v. Lommebogen over forskellige Landes Krigsflaader kom frem, for at man derigennem kunde finde, hvilken Klasse Skibet tilhørte.

Et Krigsskib var det, og nærmere kom det; gennem den traadløse Telegraf meddelte vor Kaptajn, at vi var S/S

»Oscar II« af København paa Rejse fra New York til Hjemstedet. Svaret tilbage lod: »Stop Telegrafering, og stop Deres Maskine øjeblikkelig.« Hurtigt kom det op i Nærheden af os; vi saa nu, at det var et stort Slagskib; fra Masten vajede Signalet »Stop øjeblikkelig« efterfulgt af Signalet »Læg Skibet 6 Streger fra Vinden«, alt i korte, bestemte Ordre; under Gaffen vajede — Old Englands Orlogsflag. Naa! der var ikke andet at gøre end at lyste Ordre. det var jo en af Havets Beherskere, der dikterede; Maskinen blev stoppet, Skibet drejet fra Vinden, og »Oscar II« laa roligt og vuggede sig paa de lange Atlanterhavsdønninger; spændt ventede alle, hvad der nu vilde ske. Orlogsmanden kom saa nær, at vi kunde læse Navnet »Hibernia«. Med svær Fart løb det agten om os og lagde sig et Par Hundrede Meter tværs af os; et stolt, majestætisk Syn frembød denne store graa Kolos; paa Dækket stod 1100 Mands Besætning; for og agter ragede vældige Kanoner ud — respektindgydende i høj Grad. Alt var paa én Gang blevet forvandlet ombord hos os — Krigen rykkede os straks nærmere paa Livet.

Efter faa Minutters Forløb firedes to Baade af i »Hibernia«, eller rettere sagt faldt; thi de lod dem falde fra ca. 6—8 m. Højde, hvilket tilsyneladende ikke generede dem selv, men imponerede os andre. Baadene kom langs Siden; i den første befandt sig 2 Officerer, 6 Artillerister og 6 Sømænd, som entrede ombord; den næste Baad indeholdt Proviant, Køgekar, Lamper, Hængekøjer, Ammunition m. m., hvilket de ganske roligt gav sig til at hale op paa Dækket; vi saa jo straks, at de belavede sig paa et længere Ophold, og der faldt mange »Brandere« desangaaende. Ikke et Kommandoord hørtes, alt gik som efter en Snor med Englændernes sædvanlige overlegne Ro, som man ikke kan andet end beundre; en Sæmning snavsede, skæggede Gutter var det, med Alvor og Bestemthed prægede i deres brillante »Bulldogansigter«.

Den ældste Officer var imidlertid gaaet op paa Broen, præsenterede sig for Kaptajnen og meddelte samtidig, at han havde Ordre til at føre Skibet til Kirkwall for Inspektion; han nævnte endvidere Navnet paa to af vore Passagerer, som han gerne ønskede at se; den ene var den østrigske Gesandt. I overmaade høflige Vendinger underrettede han de to Herrer om, at Skibet skulde bringes til Kirkwall. Gesandten protesterede; det var en Fornærmelse mod ham og hans Land, han havde frit Lejde for sig og sin Stab. Protesten blev signaleret til Chefen paa »Hibernia«; kort og bestemt kom Svaret tilbage: »Det er Admiralitetets Ordre — kan ikke forandres.« Signaler og

Protester udveksledes endnu en Tid mellem Skibene; men det eneste, der opnaaedes, var, at vi fik Lov til at gaa til Stornoway i Stedet for til Kirkwall, som ikke regnes for god Ankerplads for store Skibe.

Det var med underlige Følelser, Maskinen atter blev sat i Gang og Kursen sat for Stornoway; for en Time siden var alt Glæde, vi var snart ved Rejsens Slutning, skulde Dagen efter være i Christianssand, glædede os til at faa Breve hjemmefra o. s. v., og nu — ja nu var alt pludselig

blevet forandret, nu var vi paa Vej til England som beslaglagt Skib.

Natten igennem prajedes vi af Kyststationerne o. a.; den engelske Signalmænd svarede; vi passerede uhindret og ankrede næste Morgen paa Stornoway Red. Ankommen hertil forsøgte den engelske Kaptajnløjtnant at faa Forbindelse med Kystvagstationen, men da dette ikke lykkedes, firedes en af vore Redningsbaade i Vandet, og han og én af vore egne Officerer gik i Land for at meddele Admiralitetet vor Ankomst; men da det var Søndag, ventede vi ikke at høre noget Nyt om vor Frigivelse. Men at vort Fangenskab ikke kunde blive langvarigt, var vi klar over, thi vi førte jo ingen Kontrabande eller Last til krigsførende Magt.

Stornoway selv er kun en lille By, Befolkningen lever væsentlig af Fiskeri; enkelte Havarister besøger Havnen, ellers er der ikke megen Trafik derpaa. Om Sommeren kan der være ganske smukt derinde, men om Vinteren er der ikke morsomt paa disse klippefulde Kyster.

Det meste af Søndagen gik med at vente; henad Eftermiddagen kom en Trawler ud med vor Baad paa Slæb; Vinden var nemlig frisket saa meget, at de ikke kunde ro den ud. Vor Ven Kaptajnløjtnanten var med, samt Toldvæsenet, der ønskede vore Papirer og en Del Oplysninger; da de havde faaet dem, forsvandt de atter i Land.

Imidlertid gik Tiden ombord, som den bedst kunde. »Vore ubudne Gæster«, de engelske Sømænd og Soldater, blev snart hjemme; de mødte nu renvaskede og barberede og blev i Løbet af kort Tid alles Venner; særligt enkelte kvindelige Passagerer favoriserede dem stærkt, og jeg er sikker paa, at der ombord i »Hibernia«, hvor end den befinder sig, er nogen, som mindes de faa lykkelige Timer, som de tilbragte »under Dannebrog«. Brillante Mennesker var de; kun én Ting undrede os alle: om Krigen talte de ikke, og det var dog Aarsagen til, at de var her. De nød de faa rolige Timer, boede i anden Kahyt, havde deres eget Bord i Spisesalonen; Glæde og Tilfredshed lyste ud af deres vejrbitte Ansigter; de havde, som enkelte af dem sagde, aldrig set saa megen god Mad, de havde aldrig ventet at faa saadan en Modtagelse.

Mandag Formiddag kom Trawleren atter tilbage med Kaptajnløjtnanten. Der var endnu intet Telegram fra Ad-

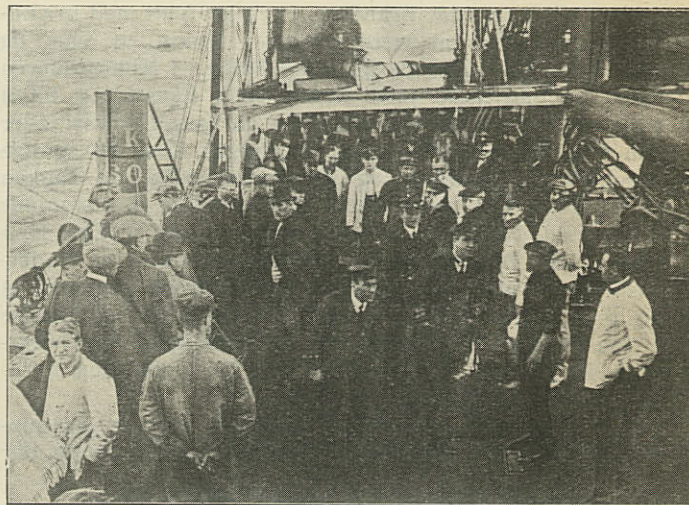
miralitetet, men han havde Ordre til, at to »blinde Passagerer«, der var tyske Undersaatter, skulde bringes i Land som Krigsfanger og sendes til Leith.

Kaptajnløjtnanten havde endnu ikke faaet Tid til at rette paa sin Paaklædning; det var ikke den elegante Søofficer, som man ellers kender; men skønt han var iført en gammel slidt Uniform, snavset Flip, ubørstede Sko m. m. og var træt og forvaaget, var han dog en glimrende Repræsentant for den Stand, som han tilhørte; han gav taalmodigt Svar paa alle Spørgsmaal stillede af ængstelige Passagerer, besørgede deres Breve og Telegrammer, hjalp dem baade her og der med Raad og Trøst; et glimrende Menneske, der fik alle til Venner; selv den østrigske Gesandt, som i Begyndelsen ikke behandlede ham særlig venligt, takkede ham for hans Elskværdighed og store Hjælpsomhed.

Henad Formiddagen gik Trawleren atter i Land medbringende »Krigsfangerne«, Kaptajnløjtnanten og undertegnede. En halv Times Tid efter var vi i Stornoway. Folk kom straks løbende til fra alle Kanter; det saa et Øjeblik ud til, at de vilde lave Optøjer, da de saa Tyskerne paa Dækket, men Politi og Soldater sluttede Kreds om dem og eskorterede dem til Kasernen.

Paa »Imperial« traf vi flere Søofficerer, som havde bragt andre Skibe ind. I Rygesalonen sad vi og drøftede forskelligt, men atter undrede det mig, at Krigen talte ingen om; det var, som om den var fjærnt fra deres Tanker. Jeg spurgte i Samtalens Løb, om den tyske Krydser »Emden« ikke var taget; nej! endnu ikke, men det blev den jo nok. Alle som én beundrede de dens kække Chef, Kaptajn v. Müller; her var endelig en Mand. Og en af dem sagde: »Ham kunde jeg lide at træffe og trykke i Haanden, før jeg dør.« Det var en ærlig Beundring af en Fjende.

Medens vi sad her, blev der banket paa Døren, og en Soldat kom ind med et Telegram til Kaptajnløjtnanten, — spændt ventede alle paa dets Indhold — »Oscar II frigivet« stod der kort og godt — almindelig Jubel — Afskedstagen, og faa Minutter efter var vi atter paa Vej ombord for at meddele vor Kaptajn og Passagerer den glædelige Nyhed;

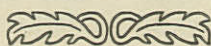
stor var Glæden ombord, da vi allerede paa lang Afstand fik det signaleret til dem; Engelskmændene er rene smaa Djævle til at signalere med Armene.

Kort efter sagde vi Farvel til vore engelske Venner. »Oscar II« hev Ankret op og var atter paa Vej hjemad.

I »Oscar II«s Officermesse hænger et Billede til Minde om et Venskab, som blev sluttet i Krigen Aar, men som jeg ved vil blive opfrisket, naar engang Freden atter hersker over Europa.

»Oscar II«.

SCHMITH,
Styrmand.

SØMINENS HISTORIE

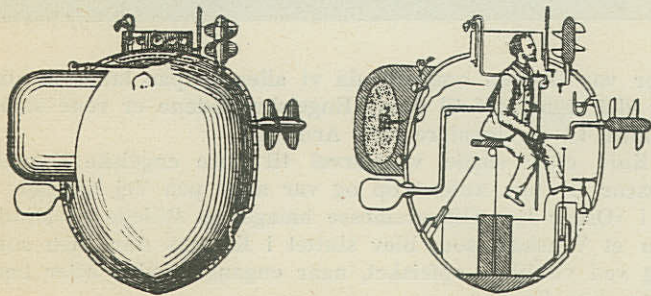
»Der er intet nyt under Solen« er et Ordsprog, som ofte anvendes, men ikke altid passer paa Forholdene. Det passer saaledes ikke paa den Søkrig, som vi nu er Vidne til. Thi aldrig før har den til Søs overlegne Modstander været tvunget til at gemme sin Hoved-Slagflaade inde paa beskyttede Ankerpladser, langt borte fra dens egentlige Virkefelt — Blokadelinien i Nærheden af den fjendtlige Kyst — af Frygt for, at hans Slagskibe muligvis skulde blive pillede væk et efter et, snart ved en Minesprængning her, snart ved et Torpedoskud der, hvorved han ved en endelig afgørende Søkamp kunde risikere at være bleven den underlegne og dermed at have tabt Herredømmet paa Havet. Aldrig før har den til Søs underlegne derfor haft Lejlighed til at kunne føre en saa virksom Guerilla-Krig paa Havet, som vi nu ser Tyskland føre mod England.

Heller aldrig har de ikke krigsførende, neutrale Magters Handelsskibe, som ikke var Blokadebrydere, været saa udsatte for Ødelæggelse som nu, da vi saa hyppigt faar Meddelelser om, at den ene Damper efter den anden er stødt paa en Mine og sunket efter et Par Minutters Forløb og med den mange neutrale Søfolk til Trods for, at ethvert Skib, der færdes paa Havet, tager alle mulige Forsigtighedsregler, svinger de klargjorte Redningsbaade ud, uddeler Redningsbælter til hver Mand, holder skarpt Udkig og sejler ad forudbestemte, »sikre« Ruter, thi Minefaren lurder overalt.

Det er det nu saa mægtige Undervandsvaaben, Søminen, der har fremkaldt denne ny Situation paa Havet. Den har aldrig været anvendt i saa udstrakt en Maalestok som nu, men den er ikke selv noget Produkt af de nyere Tiders talrige tekniske Opfindelser paa Søkrigsmateriellets Omraade, thi dens Oprindelse gaar allerede langt tilbage i Tiden, og det vil muligvis være af Interesse at kaste et Blik paa dette Vaabens Oprindelse og Udvikling gennem Tiderne. —

Det Kampmiddel — at ødelægge sin Modstander paa Søen ved at stikke Ild paa ham — kom allerede til Anvendelse i Oldtidens Kampe, idet Brandere, Fartøjer fyldt med brændbare Stoffer, efter at være stukne i Brand, af Vind og Strøm førtes ned mod de fjendtlige Skibe. I Middelalderen ladedes de endvidere med Krudt, hvis Eksplosion totalt skulde ødelægge Modstanderen. En aarvaagen Modstander havde dog ikke saa svært ved at undgaa disse let synlige og langsomme Brandere og Eksplosionsskibe, og Tanken lededes derfor hen paa at sende dem usynlige, d. v. s. under Vandet, mod Fjenden. Skønt mange — som f. Eks. Hollænderen van Drebbel, der i 1624 konstruerede en Undervandsbaad, — allerede i det 17. Aarhundrede begyndte at sysle med denne Tanke, stødte dens praktiske Udførelse paa saa mange Vanskeligheder, at virkelige Undervands-Angreb først kom til Udførelse i 1776 under den nordamerikanske Frihedskrig.

Det er Amerikaneren David Bushnell, der er den moderne Undervandskrigs Skaber, thi han var den første, der

paaviste Muligheden af at antænde Krudtladninger under Vand, og han konstruerede baade en Undervandsbaad, Søminer og Torpedoer. Undervandsbaaden bar paa sin Agterkant en Krudtmine, fastgjort med Snore til Baaden og til

en udvendig Skrue, der inde fra Baaden, ved det svage Lysskær fra et Stykke Fosfor, kunde skrues op i Bunden paa et fjendtligt Skib. Naar Snorene fra Baaden derefter kappedes, sattes samtidig et Urværk i Gang inde i Minen, hvilket efter et vist Tidsforløb skulde sprænge denne, der indeholdt 75 kg Krudt og paa Grund af sin Opdrift lagde sig tæt langs Skibssiden i sin Snor ved Skruen.

Den Mand, der med denne Undervandsbaad angreb den engelske Fregat »Eagle«, der laa ved Governors Island ud for New York, var saa uheldig, da han dykkede under Skibet, at han netop med Skruen traf paa et Jernbeslag under Fregattens Agterstævn, saa han ikke kunde faa Minen fastskruet, og da han senere atter forsøgte det, var Strømmen bleven saa stærk, at den førte ham bort fra Skibet, da han dykkede under det. Denne Undervandsbaad blev kort derefter ødelagt af Englænderne sammen med det Skib, der havde taget den ombord.

I 1777 angreb Bushnell Fregatten »Cerberus« med en Slæbeminne, men Minen ramte en lille Skonnert, der laa til Ankers agten for »Cerberus«, og den blev ødelagt med sin Besætning paa 3 Mand. Senere forsøgte han at sende Tøndeminer to og to forbundne ved en Line under Vandet og med Strømmen ned mod de engelske Skibe, men de drev ved Siden af deres Maal; dog blev en Baad, der Dagen efter undersøgte en af Minerne, sprængt i Luften, og Bushnell opnaaede i hvert Tilfælde at forårsage stor Bestyrrelse ombord i de engelske Skibe.

Den berømte Opfinder Robert Fulton tog 20 Aar senere fat paa at konstruere Søminer, og hans Motiver hertil var ret ejendommelige. Han var nemlig en stor Fredsven, og han haabede ved en udstrakt Anvendelse af Søminer at gøre Opholdet paa Havet umuligt for de store Krigsflaader og derved at umuliggøre al Søkrig; derfor udtalte han ogsaa, at han antog, at Søminen vilde blive til langt større Gavn for Menneskeheden end det Dampskib, der samtidig optog hans Tanker. Han henvendte sig i 1797 til den franske Regering, og Napoleon, der vilde England til Livs paa Søen, interesserede sig en Tid for hans Planer, men Interessen varede ikke ved, og i 1804 blev han afvist af den franske Marineminister Pléville le Pelle med den Bemærkning, at den Slags Krigsførelse, som Fulton vilde indføre, passede for Sørovere, men ikke for ærlige Søfolk.

Fulton gik da til England under Navnet Francis og blev vel modtaget af den engelske Minister William Pitt; men den Kommission, der var nedsat til at bedømme hans Opfindelser, erklærede dem for ubrugelige, og den berømte Admiral Lord St. Vincent udtalte, at det aldrig kunde være det Havet beherskende Englands Opgave at udvikle et Vaaben, der kun kunde tjene til at berøve England dets Herredømme paa Søen. Da Fulton i William Pitts og fleres Nærværelse beviste sine Søminers Brugbarhed ved at sprænge den danske Brig »Dorothea« i Luften den 14. Oktober 1805 paa Deals Rhed med en 75 kg Mine, gjorde han dog saa meget Indtryk paa de Tilstedeværende, at England efter Sigende skulde have tilbudt ham en Sum Penge for at afholde sig fra videre Forsøg med det nye Vaaben og med at udbrede Kendskab dertil.

Herpaa vilde Fulton ikke gaa ind; han rejste til Amerika, men vandt heller ikke her Tilhængere for sine Planer, da Datidens Søkrigere i det hele taget ikke saa med venlige Øjne paa Fultons Forsøg paa at berøve dem deres stolte Krigsflaader, som kun maatte ødelægge hinanden paa lovlig Vis med Kanoner.

Under den anden Uafhængighedskrig 1812—14 udlagde man dog Fultonske Miner til Forsvar af Havnene ved Fort Richmond og Fort Hudson, og Fregatten »Ramilies« var Genstand for et Undervandsangreb med en Mine, som dog ikke blev sprængt. Den engelske Admiral, Sir Thomas Hardy erklærede i denne Anledning, at han ombord i

hvert engelsk Skib vilde tage 50—100 amerikanske Fanger, som skulde dele Skæbne med Mandskabet, hvis Skibet blev sprængt i Luften. Herefter afstod Amerikanerne fra videre Forsøg paa Undervandsangreb paa den engelske Flaade.

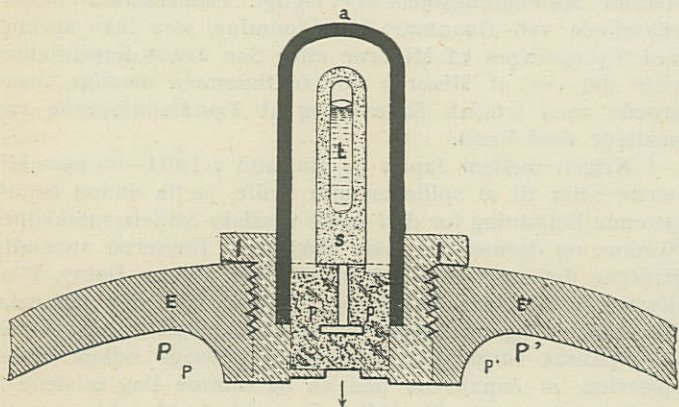
Fultons Miner var dels Strømminer af lignende Art som dem, Bushnell anvendte, dels forankrede Kontaktminer med en Perkussionsmekanisme som paa et Gevær. Han indførte forøvrigt Betegnelsen »Torpedo« efter Navnet paa Kramperokken eller den elektriske Rokke (paa Latin: *Torpedinidae*), der ved Berøring giver et kraftigt, elektrisk Stød, saa kraftigt, at den fuldstændig bedøver sit Bytte eller sin Modstander, skønt denne kan være meget større og stærkere end den selv. Senere indførtes Navnet Mine, og begge Navne brugtes en Tid i Flæng. Senere i Tiden, da Whiteheads Torpedo fremkom, fik denne Navnet den selvbevægende Torpedo eller den aktive Sømine i Modsætning til den stilleliggende, den passive Sømine. Nu betegner en *Sømine* enhver Beholder, der uden selvstændig Fremdrivningsmiddel er udlagt i eller under Vandets Overflade ladet med Sprængstof, hvis Sprængning er bestemt til at udøve en ødelæggende Virkning paa det Maal, der befinder sig indenfor Minens Virkningsomraade, hvorimod *Torpedoen* er et Undervandsprojektil, hvis egen Fremdrivningskraft bevæger det hen mod det Maal, som det er affyret mod.

Det næste Fremskridt var Anvendelsen af den elektriske Antændelse, som indførtes af Amerikaneren Samuel Colt — Revolverens Opfinder. Han bragte Bundminer i Anvendelse i Aarene 1829—40, og i Forbindelse med Bundminen anvendte han en Flyder, ved hvis Paasejling en Signalklokke paa en Station i Land gav Signal til Tændstrømmens Indførelse. Da Guttaperka endnu ikke kendtes den Gang, isolerede Colt sine Ledninger med en Blanding af Voks og Asfalt. Med elektriske Miner sprængte Oberst Parley forskellige Vrag paa Themsens i 1841, medens Colt i 1842—43 til Forsøg sprængte 3 gamle Skibe i Luften — hvoraf det ene under Sejl — paa Potomac Floden fra Stationer, der laa 4—5 Sømil fjernede fra Søminernes Plads.

Fra denne Tid anvendtes der Miner i alle paafølgende Søkrige.

Saaledes blev der i den første slesvigske Krig 1848—50 udlagt elektriske Søminer til Spærring af Kiels Havn, konstruerede af Professor Himly ved Kiels Universitet. Minerne var store Tønder, i hvilke der i vandtætte Hampsække var fyldt 1500 kg Krudt. Minerne, der var Sigteminer, laa 10 Meter under Vandet, og var forbundne med Sigtestationen i Land ved guttaperka-isolerede Kabler. Da den danske Flaade ikke angreb Kiel, kom Minerne ikke til Anvendelse.

Derefter fremkom de kemisk-mekaniske Kontaktminer, der skyldtes den russiske Professor Jacobi og Kemikeren Nobel.

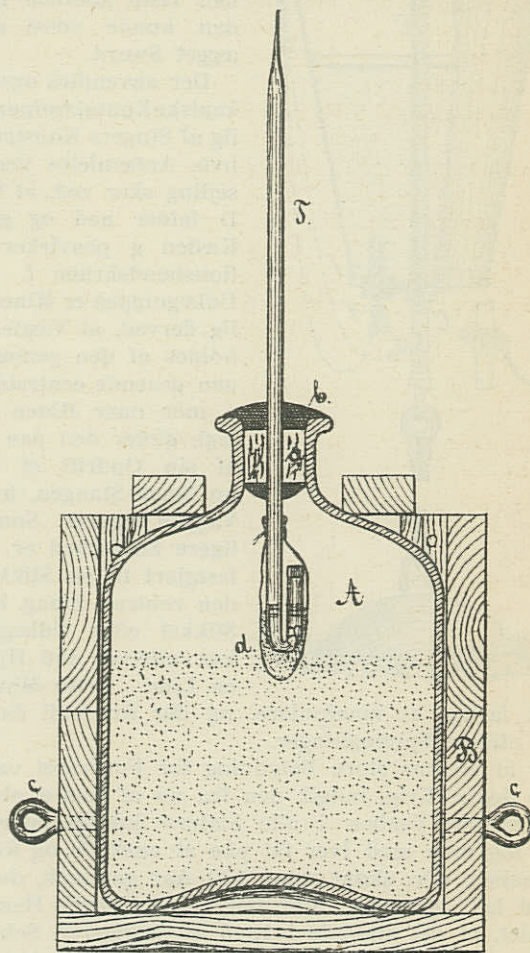

Disse Miner havde ovenpaa Laaget flere Blyhorn a, der indeholdt Glasflasker med Svovlsyre t; naar en Glasflaske knustes ved Paasejling, flød Svovlsyren ned i en Blanding af klorsur Kali og Sukker SP; den derved opstaaede Flamme bragte Krudtladningen til Eksplosion. Disse Miner anvendtes i Krimkrigen 1854—56 til Spærring af de russiske Østersø- og Sortehavs-Havne. Paa Kronstadts Minespærring led de

to engelske Fregatter »Merlin« og »Firefly« svære Havarier paa saadanne Miner, dog uden at blive ødelagte, da Sprængladningen var saa ringe, nemlig kun 4 kg.

Den østrigske Baron Ebner etablerede et meget sindrigt Mineforsvar af Venedigs Havn i 1859, bestaaende af elektriske Sigteminer, men i Stedet for Colts Flyderbøje anvendte han et Camera obscura paa en Sigtestation i Land. Det reflekterede Billede af Havnen kastedes ned paa en mat Glas-Bordplade gennem en Samlelinse. Minernes Plads indtegnedes som Punkter paa Glaspladen under Udlægningen, og ved hver Mines Plads var en Nøgle til Tændbatteriet. Ebner indførte her de fintfølede elektriske Platintraadspatroner, der tillader Anvendelsen af svage elektriske Strømme.

I 1864 udlagdes smaa kemiske Miner — Ramstedts Kaliumminer — i Als Sund. Minerne kom dog ikke til at ligge paa det Sted, hvor Tyskernes Baadovergang fandt Sted og

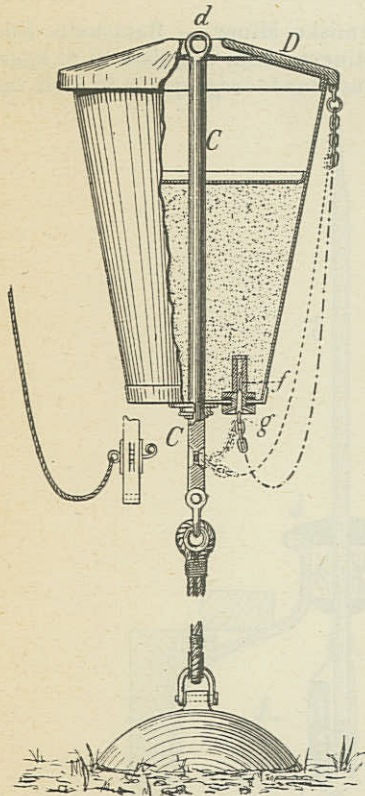

kom saaledes ikke i Virksomhed. De bestod af en Glasbeholder A med Krudt. Fra Beholderens vandtæt lukkede Hals ragede et foroven lukket Glasrør T op; dettes underste, bøjede Ende var ombundet med en Svineblære d, indeholdende let antændeligt Jagtkrudt, og i Rørets Bøjning laa noget Kalium. Naar en Baad ved Paasejling knækkede Glasrøret, trængte Vandet ind til dette Kalium, der derved antændtes og bragte Krudtet til Eksplosion. Kaliums Antændelse af Havvand benyttes stadig den Dag i Dag i Natlysene paa Skibes Redningsbøjer.

Paa dette Tidspunkt var den amerikanske Borgerkrig i fuld Gang (1862—65), og Minerne kom her for første Gang til Anvendelse i stor Stil, navnlig i Sydstaterne, som ingen Flaade besad, og som maatte værges deres Flodmundinger og Havne mod Angreb og Blokade fra Nordstaternes Flaade. Minerne fik en meget stor Indflydelse paa Søkrigens Gang, idet ikke mindre end 8 af Nordstaternes Panserskibe og Monitorer og 12 Trækrigsskibe blev totalt ødelagte ved Mineeksplosioner, medens 6 andre af deres Krigsskibe led svære Havarier.

De anvendte Miner var dels Pæleminer, anbragte paa Pæle, der var nedrammede i Flodbunden, dels Bundminer (Sigteminer) med guttaperka-isolerede Kabler og dels drivende Strømminer. Sydstatene havde dog ogsaa Ærgrelser af deres Miner; saaledes hændte det ved Charleston, at et af Nordstaternes Panserskibe, »New Ironsides«, i 1½ Time laa til Ankers nøjagtig over en 2500 Punds Sigtemine, som det trods alle mulige ihærdige Anstrængelser ikke var muligt at bringe til Eksplosion. Da Minen, efter at »New Ironsides« var lettet, blev taget op og undersøgt, viste det sig, at Patronen ikke duede.

Det hændte ogsaa, at et Par Strømminer, der med Ebber var sendt ud mod Nordstaternes Skibe, ikke naaede disse, før Strømmen vendte, og Floden drev dem tilbage, og ødelagde et af Sydstaternes egne Skibe, saa Minen viste allerede her, at den kunde være et tveægget Sværd.

Der anvendtes ogsaa mekaniske Kontaktminer, navnlig af Singers Konstruktion, hvis Antændelse ved Paasejling sker ved, at Vægten D falder ned og gennem Kæden g paavirker Frik-tionstændskruen f. Under Udlægningen er Minen ufarlig derved, at Vægten fastholdes af den gennem Minen gaaende centrale Stang c, men naar Minen er udlagt, glider den paa Grund af sin Opdrift et Stykke op langs Stangen, hvorved Vægten frigøres. Som yderligere Sikkerhed er Kæden fastgjort til en Stikkel paa den centrale Stang, hvilken Stikkel efter Udlægningen kan udrives ved Hjælp af en Line. Disse Miner var

dog ret farlige at manipulere, og der forefaldt da ogsaa enkelte utidige Sprængninger.

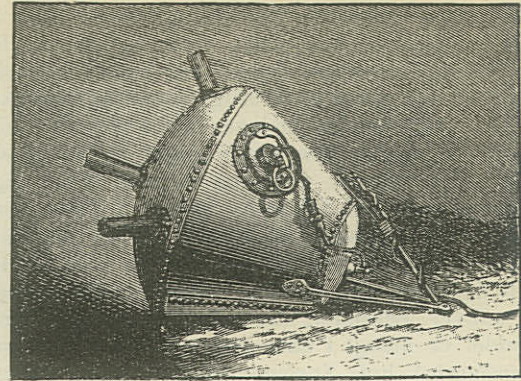
Efter at Minens store Betydning for Forsvaret var fastslaaet i denne Krig, indgik den fra nu af som et almindeligt anerkendt Vaaben i alle Staters Søkrigsmateriel, og overalt tog man med Iver fat paa at anskaffe og forbedre dette Vaaben, der, skønt snart 100 Aar gammelt, dog først nu brød helt igennem. Stor Betydning i denne Henseende havde det, at det allerede i 1845 af Østrigeren Schönbein opfundne kraftige Sprængstof Skydebomuld var blevet saa paalideligt virkende og ufarligt at magasinere, at det fra omkring 1865 saa godt som udelukkende har været anvendt i Søminer overalt, idet dets Sprængvirkning er 4 à 5 Gange saa stor som det hidtil anvendte Kruddts.

Der skete dog ikke særlig epokegørende Begivenheder paa Minevæsenets Omraade i den lange Række af Krige i Slutningen af forrige Aarhundrede, da navnlig Frygten for at komme i Kast med Minerne var saa stor, at man undgik de Steder, hvor man kunde vente at træffe Minespærringer.

Saaledes havde Østrig i 1866 udlagt meget store og fuldkomne Minespærringer udførte paa Pola og Venedig, men de blev ikke angrebne. Det samme var Tilfældet i 1870 i de tyske og franske Flodmundinger; men ved Optagningen af de tyske Miner efter Krigens Afslutning skete der flere utidige Mineeksplosioner, hvorved mange Mennesker omkom.

I Krigen 1877—78 gjorde Russerne, der kun havde en ringe Flaade i Sortehavet, stor Brug af elektriske Kontaktminer og sikrede bl. a. deres Overgang over Donau med Miner til begge Sider. Den tyrkiske Aviso »Suna« blev saaledes ødelagt ved en Minesprængning ved Donaumundingen.

Den russiske Mine — den saakaldte Hertz' Mine — var ligesom de tidligere omtalte Jacobi-Miner forsynet med Blyhorn med Glasbeholdere indeholdende Svovlsyre, som ved Paasejling løb ned mellem en Zink- og en Kulplade og dannede et Element, hvorfra Ledningerne førte til en

Platintraadspatron i Tændladningen. Ledningen førtes udenfor Minen paa et kort Stykke og var her — som Sikkerhed under Udlægningen — afbrudt af en i Havvand opløselig Smelteprop. Naar denne efter et vist Tidsforløb smeltede bort, sluttede en Spiralfjeder Ledningen.

Herhjemme hos os blev det første Minemateriel anskaffet omkring 1870 af Ingeniørkorpset; fra 1875 udvikledes Søminevæsenet af Ingeniørkorpset og Marinen i Forening, indtil det i 1880 helt overgik til Marinen ved Søminekorpsets Oprettelse.

I Krigen mellem Kina og Frankrig 1884—85 anvendte Kineserne saavel Bundminer med ca. 400 kg Skydebomuld som elektriske Kontaktminer med ca. 30 kg Skydebomuld, alle af amerikansk Konstruktion, men de kom ikke i Virksomhed.

Kina havde ligeledes udlagt Bundminespærringer i Krigen med Japan 1894—96 udførte Port Arthur og Wei-Hai-Wei, men den japanske Flaade nærmede sig ikke disse Havne fra Søsiden, før Forterne var erobrede fra Landsiden, hvorved Søminestationerne faldt i deres Hænder, og Minerne saaledes let kunde uskadeliggøres ved Kapning af Kablerne.

I Krigen mellem Spanien og de Forenede Stater (1898) udlagdes der store, tildels improviserede, af dynamitladede Øltønder bestaaende Minespærringer udenfor de amerikanske Atlanterhavshavne, men der fandt intet spansk Angreb Sted paa disse. Derimod angreb Amerikanerne de spanske Minespærringer saavel ved Cavite paa Filippinerne som ved San Jago paa Cuba. Et Par Sigteminer blev sprængt begge Steder mod Amerikanerne, men uden at Spanierne kunde bestemme Sprængningsøjeblikket rigtigt. Panserskibet »Texas« paasejlede ved Guantamo en Stødmine, som ikke sprang. Ved Optagningen af Minerne efter San Jagos Kapitulation viste det sig, at Minerne var fuldkommen ufarlige, overgroede med tropisk Søgræs, og at Tændladningerne var mættede med Vand.

I Krigen mellem Japan og Rusland i 1904—05 kom Minerne atter til at spille en stor Rolle, ja fik endog en afgørende Betydning for den første russiske Stillehavs eskadres Skæbne og dermed for hele Søkrigen. Russerne anvendte Minerne defensivt til Forsvar for Port Arthur, Dalny, Wladivostok og flere Steder og offensivt mod den japanske Hovedflaade og opnaaede ved en af Mineskibet »Amur« paa de japanske Slagskibes Skydeplads i Taage udlagt Minespærring, at Japanerne paa en og samme Dag mistede 2 af deres 6 største Slagskibe, hvorved de blev tvungne til at operere med større Forsigtighed for ikke at blive underlegne og dermed miste Herredømmet paa Søen, og Russerne fik derved Fred for Bombardementerne fra Søsiden.

Japanerne anvendte Minerne offensivt mod Russerne og opnaaede efter den bekendte Mineudlægning paa Russernes sædvanlige Kurs, hvorved Admiral Makaroffs Flagskib »Petrovlovsk« sprang i Luften og et af de andre Slagskibe,

»Pobieda« fik en større Lækage, at den russiske Hovedflaade overhovedet ikke mere turde vise sig paa Søen, undtagen ved de to mislykkede Undvigelsesforsøg fra Port Arthur.

De anvendte Miner var udelukkende selvvirkende elektriske eller mekaniske Miner. I de japanske Miner var Elektricitetskilden et Par Tørelementer, og Strømmen sluttes ved Paasejling, idet et Pendul B svinger over mod en Kontaktring C. I Kredsløbet findes desuden en Smelteprop S og et Urværk A, hvorved Minen først armeres efter et vist Tidsforløb.

De russiske Miner var dels af lignende Konstruktion som den tidligere omtalte Hertz' Mine, dels mekaniske Miner af fransk Konstruktion.

Denne Mine indeholder en Faldkugle M, der ligger paa en Skaal N,

der fastholdes i sin øverste Stilling ved, at et Saltstykke anbringes i Rummet F og derved fastholder Stempellet og Stempelstangen P, indtil Saltet er blevet opløst af Havvandet; saa trykker Fjederen R Stempellet, Stempelstangen P og Skaalen N ned, og Kuglen M er frigjort, Minen derved armeret. Ved en Paasejling vil Kuglen falde ned og gennem en Snor s ved sin Vægt trække Fængroret f ud.

Russerne gjorde sørgelige Erfaringer med disse Miner, thi da deres Minedamper »Jenissei« ved Krigens Begyndelse havde udlagt 300 af dem ud for Dalny, skete der en utidig Minesprængning, og Skibet sank med næsten hele sin Besætning, og med den gik Kortet over Spærringen tabt, hvorfor Krydseren »Boyarin«, — bygget i København — der blev sendt ud for at opsøge »Jenissei« og ikke vidste, hvor Minespærringen laa, kom ind over den, stødte paa Miner og sank.

Ved Slaget i det gule Hav under et af Russernes tidligere omtalte mislykkede Undvigelsesforsøg fra Port Arthur fik en Deling japanske Torpedobaade Ordre til at udlægge Miner i Sigte af Russerne i deres Kurslinie, hvorved de tvang dem til at ændre Kursen, saa den blev fordelagtigere for Japanerne, og Minerne fik herved for første Gang en taktisk Anvendelse under selve Søslaget.

Efterhaanden havde begge Parter udlagt Miner paa maa og faa, saa ingen vidste, hvor egne eller Fjendens Miner laa, hvorfor al Sejlads kun kunde foregaa med minestrygende Fartøjer foran Skibene, d. v. s. mindre Torpedo- eller Vedetbaade eller Dampbarkasser, der parvis slæbte Kæder efter sig, hvormed de skulde fange Minerne. Mange Miner rev sig løs fra deres Fortøjninger og drev om i det gule Hav til stor Fare for de neutrale Handelsskibe. At omtale alle de mange Begivenheder paa Minevæsenets Omraade, som fandt Sted under denne Krig, vil imidlertid føre altfor vidt. Russerne mistede ialt 8 Krigsskibe paa ca. 18,000 Tons, Japanerne derimod 11 Krigsskibe paa ca. 40,000 Tons; desuden fik Russerne 7 og Japanerne 9 Krigsskibe stærkt havarerede ved Minesprængninger.

Efter Krigen fik Japanerne et meget stort og farefuldt Arbejde med at optage alle de ca. 5000 Miner, der var udlagt i Farvandet rundt om Port Arthur, og adskillige Handelsskibe sank efter Minesprængninger, inden Farvandet var renset.

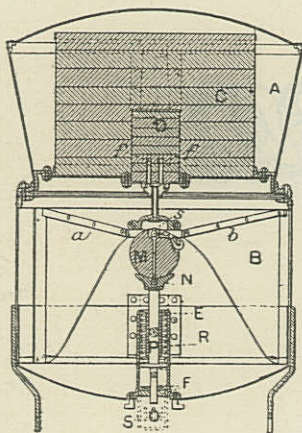
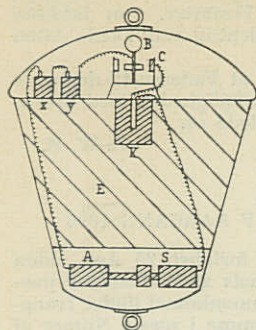
Følgerne af denne store Minekrig paa Minevæsenets videre Udvikling i Tidsrummet 1905—14 udeblev ikke, thi da Krigen havde hidført saa store Resultater paa Minekrigens Omraade, og da man havde faaet Erfaring for, at Minen, der hidtil hovedsagelig kun havde været benyttet til Forsvar, ogsaa var et meget virksomt Angrebsvaaben, tog man overalt efter Krigen fat paa at udvikle Minemateriellet, og denne Udvikling gik hovedsagelig i Retning af at forbedre Minernes Konstruktion, navnlig for Angrebsminernes — de saakaldte selvvirkende Miners — Vedkommende, dels ved at gøre dem fuldstændig ufarlige under deres Udlægning og dels ved at give dem større Virkning ved Forøgelse af Sprængladningens Størrelse, som gennemgaaende er vokset fra ca. 50 til ca. 100 kg. Ligeledes forøgedes Antallet af Miner overalt. Endvidere afholdtes der talrige Forsøg og Øvelser med minestrygende Fartøjer, der enkeltvis eller parvis slæber Trosser eller Net efter sig for at slæbe Minerne til Side eller paavirke deres Antændelsesmekanisme, saa de sprænges i rigelig Afstand agtenfor de minestrygende Fartøjer, hvorved man opnaar at faa et Gennemsejlingsfarvand renset for Miner. Saavel Tyskland som England har organiseret denne meget farefulde Del af Søkrigstjenesten, i Tyskland ved Anvendelse af ældre, udrangerede Torpedobaade, i England ved Anvendelse af Trawlere eller »Minesweepers«, d. v. s. særlige Minefartøjer byggede som Trawlere, men af mindre Dybgaende.

Mineskibenes Antal forøgedes stærkt i de større Flaader de senere Aar, dels ved Nybygning af særlige Minekrydsere, der rummer op til 400 Miner, som de med stor Fart kan udlægge over Agterenden, dels ved Forandring af ældre Krydsere og Torpedobaade, ligesom ogsaa Hjelpekrydsere indrettedes til Mineudlægning; ogsaa Jagere og store Torpedobaade er indrettede hertil, ja i den seneste Tid er der endog bygget mineudlæggende Undervandsbaade i Rusland og muligvis ogsaa andre Steder.

Da Krigen udbrød i 1914 var saaledes alle de krigsførende Magter stærkt rustede til den virksomme Minekrig, som i Forbindelse med Undervandsbaads-Angrebene har skabt den i Indledningen omtalte Situation paa Søkrigens egentlige Skueplads — Nordsøen — en Situation, der til dels, men dog ikke fuldt ud har givet Fulton Ret i hans 100 Aar gamle Spaadom om Søminens Indflydelse paa Søkrigen, thi denne er ikke umuliggjort trods Vanskelighederne ved de store, kostbare Kampskibes Anvendelse paa det minebestrøede Hav.

Disse Kampskibe virker ved deres blotte Eksistens, og Minerne har ikke krævet mange Ofre blandt dem; men Minekrigen er gaaet langt mere ud over de neutrale Handelsskibe, som man særlig havde tænkt at beskytte ved den bekendte internationale Konvention om Udlægning af Miner, der blev vedtaget — paa Grundlag af Krigserfaringerne fra Østen — af den anden Fredskongres i Haag 1907. Denne Konvention, som udløber i 1917, skal ordinært revideres i 1916, hvis man da, hvad man højligt maa haabe, er naaet saa vidt at kunne afholde den næste internationale Fredskongres, der sikkert i Forbindelse med utallige andre vigtige Spørgsmaal ogsaa vil afgøre Spørgsmaalet om Søminens Fremtidsskæbne.

S. V. HANSEN,
Kaptajn.

MARINEFORENINGEN

De fynske Marineforeninger afholdt sidste Sommer, lige før Kri- gen i Evropa udbrod, en udmærket Fest i Faaborg. Formanden for Marineforeningens Hovedbestyrelse var til Stede, og der herskede under hele Sammenkomsten den bedste Stemning. Et Referat af Festens Forløb blev tilsendt nærværende Blads Redaktion, men paa Grund af de alvorlige Tider og andre Forhold udkom »Under Dannebrog« meget uregelmæssigt i 1914, og ovennævnte Referat blev derfor ikke optaget, hvad Redaktionen beklager.

RED.

Den 14. December 1914 havde den københavnske Lokalforenings Medlemmer Lejlighed til at overvære Forestillingen paa »Sønderbros Theater«, hvor det af vor Kammerat, Tegneren Axel Thiess forfattede Stykke »Gutter ombord« oplever en ny Renaissance efter den mægtige Sukces, det havde paa »Casino« for 25 Aar siden.

Og Gensynet var fornøjeligt! Selv om den nære Jul med sin Travlhed havde hindret mange Medlemmer i at komme til Stede, havde dog henved 70 givet Møde og optog de for dem reserverede Pladser paa de forreste Rækker i Parkettet. Og medens de kendte Scener rullede op, steg Stemningen paa begge Sider Lamperækken og udløstes ved, at det sagkyndige Publikum istemte Omkvædene

paa de mange brillante Sømandssange, og lønnede de udmærkede Fremstillere med minutlangt Bifald.

Efter Tæppets Fald for sidste Akt udbragtes der et velfortjent Leve for den tilstedeværende elskværdige Forfatter, som takkede og markerede Afslutningen paa den overordentlig vellykkede Aften ved at kommandere: »Skej ud overalt!«

De, som var tilstede, vil være enige om, at Faderen til den gode Idé, Grosserer Georg Lohse, som har haft Ulejligheden med Arrangementet, fortjener vor Tak, fordi han samlede os.

E. W. M.

TIL MARINENS VÆRNEPLIGTIGE AF AARGANG 1890

I Anledning af, at der i Aar vil være forløbet 25 Aar, siden ovennævnte Aargang indkaldtes, har en Kreds af Medlemmer paa- tænkt at fejre denne Dag ved en festlig Sammenkomst under tvang- fri Former. Udførligt Program vil fremkomme i næste Numer af Medlemsbladet. Foreløbige Henvendelser herom besvares bered- villigt af

JUL. DORSCHÉUS.

260. »Iver Hvidtfeldt«.

19. Larslejstræde, Kbhvn. K.

AGITÉR
FOR TILGANG TIL
MARINEFORENINGEN